

Suat Taşpınar

RUSYA'DA BAŞARISIZ OLMANIN YOLLARI

Son 15 yılda dünya o kadar hızlı değişti ki, vakti zamanında ideolojik şartlandırmalarla “hasım” saydığımız Rusya ile artık “hısım” olduk. İlişkilerde klasik deyimle “bahar havası” yaşanıyor. Hele bir de Başkan Putin’in Türkiye’ye yaptığı tarihi ziyaret yok mu? Hakikaten “yeni dönem”in kapıları sonuna kadar açıldı. Bir bakanımızın ifadesiyle, “Türkiye Rusya’yı yeniden keşfediyor.”

Ama keşifler hiç bir zaman kolay olmaz, sancısız olmaz, kan, gözyaşı ve ter karışır çoğu kez. Bizim Türk müteşebbislerin Rusya’yı keşif macerası da öyle. Dışarıdan, özellikle Türkiye’den bakılınca sanki herşey müthiş kolay olmuş gibi algılanıyor. Sanki eline çantasını alan, cebine birkaç bin dolar koyan herkes gelip Rusya’yı fethediyor, şıp diye köşeyi dönüyor. Sanki Moskova’nın taşı toprağı altın.

Oysa kazın ayağı öyle değil. Yakından bakınca güllerin arasında çok fazla diken var. Elbette ki Rusya büyük bir pazar, Türkiye için büyük bir potansiyel. Ve Türk müteşebbislerin bu ülkedeki başarılar gerçekten çok önemli. Ama hatalardan ders çıkararak daha iyisini başarmak mümkün.

Bu kitap birkaç açı sunuyor size. Önce Rusya’da başarılı olmanın yollarını “ters açıdan” bakarak göstermeyi amaçlıyor. Bir gazetecinin, yıllardır aynı ortamlarda yaşadığı, aynı havayı teneffüs ettiği işadamlarının deneyimlerini kağıda döktüğü, bir bakıma onlar adına “vakanüvislik” yaptığı bir deneme. Daha sonra Rusya’ya, özellikle Moskova’ya ve buradaki hayata ilişkin gözlemler ve notlardan oluşuyor.

Umarım Rusya’da yaşayan her Türk bu kitapta kendinden birşeyler bulur. Ve yine umarım ki, Rusya’ya adım atmak isteyen her Türk de bu kitaptan işine yarayacak birşeyler bulup çıkarır.

Rusya’da BAŞARISIZ olmanın yolları

Aslında bu zamanda bu kıyağı kimse kimseye yapmaz. Normal şartlarda, başınızı taştan taşa vurarak öğrenebilirsiniz tüm bu ‘altın bilgileri’. Rusya bir dipsiz kuyudur çünkü. İşadami için karanlıkta el yordamıyla yol bulunacak bir coğrafya değildir. Öyle “Aldım çantamı elime, düştüm Moskova’nın yoluna” diye türkü söyleyerek öğrenilmez bu işler. Deneme-yanılma yöntemiyle de işiniz zordur. Çok deneyip çok yanılmanız gerekir; muhtemelen ömrünüz vefa etmez.

Ama işte Allah’tan biz gazeteciler varız. Paylaşmayı severiz. Bunca yılın gözlemine, birikimini, deneyimini, kulak misafirliğini, göz aşinalığını, velhasılı bildiğimiz herşeyi erittik bir potada. Ve size aslanlar gibi bir ‘yol haritası’ hazırladık. Bir nevi Rusya usulü ‘Kopenhag kriterleri’ yarattık.

Hür Türk müteşebbisi için “Rusya’da BAŞARISIZ olmanın yolları”nı kağıda döktük. Otuz iki kısım pehlivan tefrikası yapıp kafanızı bulandıracak değiliz. Biliriz, okumayı sevmezsiniz. Onun için kısa ve özölü olacak. Sıkın dişinizi, dibine kadar okuyun. Sonra muska yaptırıp boynunuzda mı taşırsınız, bir şişeye koyup denize mi atarsınız, o dakika unuttur musunuz, sizin bileceğiniz iş. Biz şahsen üzerime düşeni yapıyoruz, vicdanımızı rahat. Size Rusya’nın kapılarını ‘tersten’ açıyoruz.

“Ticarette çıkmak için önce batmak gerekir” diyorlar. Biz söyleyenlerin yalancısıyız. Rusya pazarında nasıl batılır, işte onu anlatacağız. Kemerlerinizi çözün. Başlıyoruz: Üç, iki, bir, sıfır!

Rusya’yı ve Rusları küçümseyin!

Diyelim ki Türkiye’de yaşıyorsunuz. İşadamisınız. Gözünüzü Rusya’ya diktiniz. Neden mi? Birkaç ihtimal olabilir: Belki Türkiye’de geminiz karaya vurdu, pazar daraldı, işinizin tadı kalmadı, kaçacak yer arıyorsunuz. Ya da yıllarca bavul ticareti, kargo filan diye Rusya’dan gelenler sayesinde karnınızı doyurup ensenizi kalınlattınız. Bu saltanat böylece sürer, torunlarınıza da kalır sanırken bir de baktınız ki deniz bitti, Ruslar artık pek gelmiyor. Bavul ticareti neredeyse sizlere ömür. Mecbur kaldınız, “Onlar gelmiyorsa, o zaman ben kalkıp oraya gideyim” dediniz.

İşte o dakkadan başlayıp Rusya’yı ve Rusları küçümseyin. Şu cümleleri hem içinizden, hem de yüksek sesle sıralayın:

“Kim ki bunlar? Batak ülkenin gariban vatandaşları! Hala tuvalet kağıdı yerine gazete kullanıyorlar. Türkiye olmazsa zaten bunlar açlıktan ölürdü. Derisi, tekstili, gıdası, neyi var neyi yok gelip bizden alıyorlar. Elleri mahkum. Zaten kadınlarının çoğu Nataşa, erkeklerinin hepsi ayyaş. Hepsisi sözde üniversite okumuş ama kaç yazar! Üç dolar verdin mi hepsi emir erin olur. Bunlar bize mecbur. Türkiye, Rusya’nın 50 yıl önünde. Ticaretten de anlamaz bunlar. Ama orada piyasa boş olduğuna göre gidip hem çeşme akarken testimi doldurayım, hem de Ruslara medeniyet götüreyim”.

Tabii tarihle pek münasebetiniz olmadığından, kimileri çıkıp bazı gerçekleri hatırlatabilir. Mesela diyebilirler ki: “Bre gafil! Sen Rusya’nın, Sovyetler’in Türkiye için yaptıklarını bilir misin? Tamam, 513 yıllık ortak tarihimize savaşlar da olmuş, tatsızlıklar da. Ama cumhuriyetimiz kurulurken, Kurtuluş Savaşı’nda aleme karşı varoluş mücadelesi verirken kim bize destek çıktı? Ruslar ve Sovyet müslümanlarının para ve silah yardımını yollayan Moskova hükümeti değil miydi? Cumhuriyetin ilk yıllarında Atatürk milli sanayi hamlesini başlatırken, ilk fabrikaları gelip kuranlar Rus mühendisler, teknisyenler değil miydi? İlk pilotlarımıza Ankara’da eğitim veren Rus pilotları değil miydi?”

Sonrasında Türkiye'nin ağır sanayi tesislerinin neredeyse hepsini Sovyetlerin yardımıyla kurmadık mı? Seydişehir Alüminyumlar, İskenderun Demir Çelikler, Çayırova Cam... Hepsini Ruslar kurmadı mı? Üstelik dost ve müttefiklerimiz bizi kendilerine bağlı kılmak için teknoloji vermezken..."

Bu "tarih dersi" uzayıp gidebilir. Ama siz ciddiye almayın. Başınızı ağrıtmayın. Çok üstünüze gelirlerse, "gömelim gel seni tarihe desem sığmazsın" sözüne layık bir "Türk büyüğü" nün lafını aynen kullanın: "Dün dündür, bugün bugün" deyin!

Rusya vizenizi hep son dakikaya bırakın!

İşin doğrusu, bu vize meseleleri biraz netameli işlerdir. "Hadi Avrupa'nın, ABD'nin bize vize koymasını anladık da, bu Ruslar kim oluyor da bizden vize istiyor!" diye çınkar çıkarın. Biz onlara havaalanında iki dakka vermiyor muyuz vizelerini? Hatta Putin bile, "Türkiye'de vize sorunu yok. Yıllar evvel ben gittiğimde de pasaportuma 'şlop' diye damga vurdular, kimse nereye gidiyorsun diye sormadı, iki hafta dinlendim" diye hakkımızı teslim etmemiş miydi?

Bu vize işi biraz kafa karıştırabilir. Mesela Schengen ya da ABD vizesi alabilmek için haftalar önceden davet mektupları istetirirsiniz, şirketinizin kırk belgesini noter tasdikli hazırlatırsınız, banka hesaplarınızı, tapularınızı çıkartır, icabında gıcınızı çıkarmadan saatlerce vize kuyruğunda beklersiniz. Konsolosluk görevlisi uygun görüp de sizi sorgu-sual için görüşmeye çağırdığında içinizden habire üç "kulhuvallah" bir "elham" okur, "Ya vize vermezlerse" diye tir tir titrersiniz. Turist vizesi alıp New York veya Berlin'deki bir fuara işadamı olarak gitmek aklınızın ucundan bile geçmez. Çünkü, yalanınız ortaya çıkarsa havaalanında aynen geri çevrileceğinizi, kara listeye adınızın kazanacağını ve bir daha da size vize verilmeyeceğini bal gibi bilirsiniz..

Ama adres Avrupa değil de Rusya olunca gevşeyin. Sıkıntıya girmeyin. Uçuş bilet tarihinizden bir gün önce bile vize başvurusunda bulunsanız olur. Gerçi işadamısınız ve ticari vize almanız lazım ama kasılmaya ne hacet var? "Ticari vize" almak isterseniz günlerce, haftalarca beklemeniz gerekecek. Moskova'dan davet yollanacak, siz onu bekleyeceksiniz, geldi mi gelmedi mi stresi yaşayacaksınız, bir sürü ekstra belge hazırlamanız gerekecek. Rusya için buna değer mi?

İstiklal Caddesi üzerindeki bir oda, bir masa, bir telefon 'turizm acentaları'ndan birine pasaport yollatıp, üç kuruş ödeyip anında "turist vizesi" almak varken... Moskova'nın hangi çıkmaz sokağında olduğunu kimsenin bilmediği, çoğunlukla haritada yeri olmayan uyduruk otellerden alınma 'voucher' ile ertesi günkü uçağa kurulup Moskova'ya kuşlar gibi uçmak varken...

Havaalanındaki Rus görevli sual ettiğinde, "bizinsmen" olduğunuzu söyleyin. Pasaport polisi, "Peki birader sen işadamsın ama vizen turist vizesi. Bu vizeyle Rusya'ya iş amaçlı giremeyeceğini bilmiyor musun? Bunun suç olduğundan haberin yok mu?" diye sorduğunda direnin. Önce diliniz dönerse, "Ya nye znayu po Russkiy" ya da kestirmeden "No Ruskiy" deyip, "Türkçe konuş, vatandaş anlamıyor" mesajını iletin. Mesaj alınmazsa, 1. maddedeki esasları hatırlayın ve Rusları aşağılamaya devam edin. "Bu adamın maaşı kaç kuruştur ki! Pasaportun arasına bir 50 dolar koyayım da bıraksın beni" diye cinlik yapın.

Polis pasaportunuza el koyup sizi bir kenarda saatlerce bekletmeye başladığında feryat figan edin. Telefonunu biliyorsanız Türk Büyükelçiliğini arayın ve "Kardeşim burada bir Türk vatandaşına eza cefa yapıyor. Siz orada parmağınızı bile kıpırdatmıyorsunuz! Sizin maaşınız benim vergilerimle ödeniyor. Yazıklar olsun. Türk vatandaşlarına Rusya bile bunu yapabiliyorsa pes. Benim Ankara'da ne tanıdıklarım var biliyor musun? Gelip beni kurtarın yoksa hepimizi Demokratik Kongo Cumhuriyeti'ndeki büyükelçiğe göndertirim" diye bas bas bağırın.

Kendinizde suç aramayın. Neden usulüne uygun doğru dürüst vizeyle gelmediğinizi kendinize sormayın. Bir gram bile suçluluk duygusu hissetmeyin. Suçu her zaman olduğu gibi “başkalarında” arayın. Zeytinyağı gibi suyun üstüne çıkın. “Ruslar zaten Türk vatandaşlarına her zaman zorluk çıkartıyor, diğer ülke vatandaşları elini kolunu sallayıp gümrükten geçiyor” diye sızlanın. Aynı cümleleri Şeremetyova Havaalanı’nda, farklı dillerde olmak kaydıyla onlarca ulusun mensuplarının da sık sık kurduğunu hiç düşünmeyin.

Rusya’ya gitmeden hiçbir araştırma yapmayın!

Diyelim ki, ‘sahaya inmek’, pazarı yerinde görmek ve iş kurmak için Rusya’ya gitmeye karar verdiniz ve bu yolda emin adımlarla ilerliyorsunuz. Normalde aklı başında bir işadaminin bu yola çıkmadan evvel bir ‘ön hazırlık’ yapması gerekir. Gideceği ülkeyi, pazarın şartlarını, iş imkanlarını, orada başvuracağı elçilik veya dernek koordinatlarını az da olsa araştırması gerekir.

Öyle çok fazla uzağa gitmeden, Türkiye’deki ofisinde, masasının üstünde duran bilgisayarından –tabii eğer varsa- internete girip, mesela www.google.com’da “araştır” bölümüne Türkçe olarak “Rusya, Rusya-Türkiye, Moskova” gibi kelimelerden birini yazsa ve çok değil yarım saatini ayırsa, emin olun onlarca yararlı web sitesi, araştırma dosyası, rapor, haber vs. bulur.

Sadece Rus-Türk İşadamları Birliği RTİB’in (www.rtibnet.com), Moskova Türk Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği’nin (www.dtmos.ru), Rusya Ofisi’nin (www.rusyaofisi.com), Rusya Online’ın (www.rusya.ru) sayfalarına girse, oradaki sayfalar dolusu bilgilere bir göz atsa, onların yönlendireceği diğer “yararlı linklere” baksa ihya olur! İşin yarısını daha Moskova’ya gelmeden bitirir.

Şirket nasıl kurulur? Hangi hukuki sorunlar nasıl halledilir? Devletten hangi konularda teşvik alınır? Hangi sektörler gözdedir? Hangi fuarlar düzenlenmektedir? Rusya ile Türkiye arasında ticaret hacmi, rakamlar nelerdir? Rusya’daki tüketici eğilimleri nedir? Temsilci ofisi açmak mı, şirket kurmak mı daha iyidir? Bunun gibi yüzlerce sorunun cevabı zaten internette objektif bilgilere dayanarak dolaşmaktadır ve anında beleştten ulaşılabilir. Bu bilgileri Türkiye’de iken hatmedip Rusya’ya gelen işadamları hem zamandan kazanır, hem işine daha kolay odaklanır, hem de önyargılarını büyük ölçüde Türkiye’de bırakmış olur.

Ama siz sakın böyle şeyler yapmayın! Eğer kıymetli vaktinizden ayırıp memlekette internete girebilecekseniz önce itiraf.com’a takılın, görgünüz bilginiz artsın. Sonra eğer Rusça değilse de üç kurşukluk İngilizceniz varsa “Russian girls” diye araştırıp, fotoğraflı galerilerden ilk Moskova akşamınızı için arkadaş beğenin. Çünkü siz işadamsınız: Sizin için vakit nakittir!

Yola düşmeden evvel Rusya’ya ilişkin hiçbir şey araştırmayın, buralarda iş yapan hiç kimseye ya da hiç bir kuruma ulaşmayın. Bildikleriniz zaten size yeter de artar bile. Neymiş onlar? Hadi bir hafıza tazeleyelim:

“Bu Ruslar ezelden beri Türk düşmanıdır. Din, iman, namusla işleri yoktur. Varsa yoksa vokta içip sızarlar. Rusya’da yoksulluk diz boyudur. Ruslar mala o kadar açtır ki, ne kadar kalitesiz olursa olsun ucuz olan her mal anında kapaşmaktadır. Moskova’nın taşı toprağı altındır. İş yapmak çocuk oyuncaktır. Rusya’da bürokrasi bir beladır ama 50 dolar verince halledemeyeceğin iş yoktur. Cebinde bin dolarla Rusya’ya giden her Türk zengin olmaktadır. Rusya’da zengin olan her Türk mafyaya muhakkak rüşvet vermektedir. Rusya’da mafyaya rüşvet vermeyen her Türk tek o dakika tek kurşunla dünya değiştirmektedir. Moskova’da 100 dolara bir ay krallar gibi yaşanır. Memlekette ses getiren çok bilimsel bir anketin de bir kez daha önemle tespit ettiği gibi, Rusya denince Türklerin aklına “Nataşa”lar gelir. (Hoş o anket öyle olmasa ve işin içine Rusya hiç karıştırılmadan sadece Türklere “Aklınıza hayatın her anında sadece ne gelir?” diye sorulsa ezici çoğunluğun “Uçkur” yazılı sıkı tek geçeceğine kalıbını basarım!)

İşte siz siz olun kendi ‘Rusya bilgi ve birikiminizi’ muhafaza edin. “Rusya’ya gelirken, bu ülke hakkındaki tüm önyargılarınızı Moskova gümrüğünde bırakın, öyle içeri girin” diyenlere kulak asmayın. Rusya’da başarısız olmak itina ister, siz bu itinayı göstermeye devam edin!

Rusya’da para kazanmak için para harcamayın!

Diyelim ki hayırlısıyla Moskova’ya vasıl oldunuz. Gümrüğü geçtiniz, bir taksiye atlayıp otele kapağı attınız. İyi kötü size akıl verecek, burada iş yapan Türkler de buldunuz. Bu alemde deneyimleri ile, birikimleri “aklı başında adam” kontenjanında muamele gören bazı isimler vardır.

Mesela Cem Tezelman namıyla maruf vatandaş bunların başında gelir. Türkiye’de Maliye Bakanlığı hesap uzmanlığına kadar yükselmiş, Rusya’da 10 yıldan fazla bir süredir Türk işadamlarına mali danışmanlık yapan “cin zekalı” bir “üstad”dır. Hem Türk, hem Rus mali mevzuatını ondan iyi bilen ademoğlu henüz dünyaya gelmemiştir. Onu dinleyip de Rusya’da başarısız olan pek yoktur. Onun için ona, ya da onun kalibresindeki adamlara sakın kulak vermeyin. Size bin türlü maval okurlar:

“Rusya 10-15 yıl öncesinin Rusya’sı değil. Artık burada işinizi legal yapmanız gerekir. İlegal iş yapmanın maliyeti legal iş yapmanın maliyetini bile geçebilir. Üstelik Rusya öyle üç gün içinde bir koyup üç alınacak bir pazar değil. Maliyetler yüksek, rekabet çok sert. Onun için Rusya’yı iyi analiz etmeden, belli bir bütçe’yi harcamayı baştan göze almadan, saldım çayıra mevlam kayıra usulü Rusya’ya gelecekseniz hiç gelmeyin. Rusya’ya uzun vadeli bakmayanın, fedakarlıkları göze almayanın, hepsinden önemlisi dayanacak gücü olmayanların şansı yok”

Dinlemeyin bu fuzuli lafları. İcinizden “Param olsa zaten buraya gelmezdim birader. Biz cep delik cepken delik düştük buralara. İlk voliyi vurup façayı biraz düzelttiğimiz an Abbas yolcudur” deyin. Ama Cem Tezelman’ın yüzüne “Haklısın” deyin. Fenerbahçeli iseniz aman uzak durun. Çünkü aslandır, pençesi uzundur. Onunla istediğiniz kadar konuşun, yakalamışken istediğiniz tüm soruları sorun. Sonra “Hadi eyvallah” deyip toz olun. Adam mali danışmanmış, hayatını “birikiminini anlatarak” kazanıyormuş, size ne?

Zaten onun ve onun gibilerin anlattıkları bırakın bir kulağınızdan girsin, hemen öbür kulağınızdan çıkıp buharlaşsın. Çünkü bilgi, başarısızlığın düşmanıdır. Bilgi, başarıya giden gemilerin deniz feneridir. Oysa biz Rusya’da nasıl başarısız olacağımızı öğreniyoruz, ben bunu söylerken kulağınızın birini sıkıca kapatın ki, çıkıp gitmesin! Kulağınıza küpe olsun.

Gereksiz masraflardan itinayla kaçının!

Hayatta başarısız olmanın önemli sırlarından biri de ‘küçük hesapçı’ olmaktır. Bu gerçek, mevzu Rusya olduğunda daha da büyük önem arz eder. Diyelim ki Rusya’ya geldiniz, herşeyi yerinde gördünüz, kafanıza yattı, “Burada hayat var!” dediniz. Ve iş kurmaya karar verdiniz. Her an küçük hesaplar yapmaya bakın.

Mesela çarşı-pazar dolaşp piyasayı kolaçan ederken “Hiç dil bilmiyorsunuz, böyle fazla sonuç alamazsınız. Günlüğü 50 dolardan çalışan tercüman öğrenciler var. Onlardan biriyle dolaşın, her sorunuza cevap arayın. Yoksa dil bilmeden, yarım yamalak bilgilerle yanlış yönlendirsiniz” diyenlere bıyık altından gülün. Bizim tam da istediğimiz o değil mi zaten? Biz klavuz olsun diye karga aranıp durmuyor muyuz? Kendi işinizi kendiniz halledin. Taksiye binince otelin adını söyleyin yeter. Ya da İzmailova pazarına gidecekseniz, önce İzmailova deyin, gerisini eliniz, kolunuz, nefesiniz yettiğince anlatın.

Şirket mi kuracaksınız? İşi en ucuza yapan kimse ona gidin. Birkaç haftalık iş birkaç ayda bile bitmiyor mu? Kuruldu denilen şirketin esamesi bile okunmuyor mu? Ya da “Hazır şirket satın alalım, iş daha çabuk bitsin” denilip size borçlu bir şirket mi yamanmış? Ne gam. Büyük bir iş mi

bağlıyorsunuz? Önünüze karınca duası gibi, üstelik tamamı Rusça yazılmış bir kontrat mı uzatıldı? Basın imzayı gitsin. “Önce bir avukata biraz para verip iyice okutun. Bu ayrıntılardan başı yanan çok Türk oldu. İş anlaşması diye borç senedi imzalayanlar bile oldu. Aman yaş tahtaya basmayın. Avukata ya da bir danışmana vermekten imtina ettiğiniz birkaç yüz dolar yüzünden onbinlerce dolarlık zarara uğrarsınız. Onunla da kalmaz hapse bile tıklırsınız. Aman dikkat!” diyenleri kaale almayın. “Bizde evvel Allah iman gücü var. Bize bir şey olmaz. Üstelik söz senettir” deyip aleme ‘delikanlılık dersi’ verin.

Başmuhasebeciye 300-400 dolardan fazla maaş vermek günahtır, israftır. Varsın dışarıdan çalışsın, ofiste sürekli oturmasın ama ucuza çalışsın. Gerçi yine akıldaneler dönüp size laf yetiştirebilirler. “Kardeşim, Rusya’da sistem çok farklı. Burada sadece iki kişi, şirketin bir genel müdürü, bir de başmuhasebecisi kanun önünde hak ve sorumluluk sahibidir. Başmuhasebecinin imzası, onayı olmadan beş kuruluşluk işlem yapamazsın. En son tasarruf yapılacak eleman başmuhasebecidir” diye akıl vereceklerdir.

Doğrudur da. Ama siz kulaklarınızı tıkayın. Hem muhasebeci, hem de sekreter işe alırken ‘işveli’ ve ‘çok işlevli’ olmalarına dikkat edin. Gerçi “Sekreteriyle yatan daktiloyu kendisi yazar” diye beylik bir laf vardır ama siz yine de şansınızı deneyin. Her dişi sinekten yağ çıkarmaya bakın. İş ahlakıdır, ilkedir, etikdir atın tuvalete, üstüne sifonu çekin gitsin!

Personelinizi staja değil, tatile götürün!

Rusya’da son decere başarılı olmuş, yatırımları ile adından söz ettiren güzide bir şirketimizin yetkilisi anlatıyordu:

“İstikbal vaadeden cevval Rus personelden ikisini üç aylığına Türkiye’ye staja yolladık. Gerçi o ara onların yokluğunda biraz sıkıntı çektik ama ikisi de Türkiye’den müthiş donanımlı döndüler. Şirketin felsefesini ve büyüklüğünü kavramışlar. Profesyonelliği öğrenmişler. Gitmeden evvel belki bizimle ilişkilerine çok da uzun süreli bakmıyorlardı. Belki ‘Gittiği yere kadar gitsin, biraz daha fazla maaş veren ilk şirkete gideriz’ diyorlardı. Ama stajdan dönünce işe öylesine dört elle sarıldılar ki, çok doğru bir iş yaptığımızı anladım. Herkese öneririm”.

İşine saygısı olan, hep kendini geliştirmek isteyen bir dercisi arkadaş da, epeyce uğraştıktan sonra yetenekli, genç bir Rus dizayner kızı ikna etmiş ve birkaç aylığına İstanbul’a götürmüştü. Kız, arkadaşın imalathanesinde çalışmış, ekibe dahil olmuş ve onların en çok ihtiyaç duyduğu şeyi vermişti: Rus stili ve zevkini.

Dercisi arkadaş, “Biz kendi anlayışımıza ya da dünyanın genel moda anlayışına göre modeller yapıyorduk. Bunu da Ruslara satıyorduk. Bu Rus hanım gelip de bize müdahale edince, yeni modeller önerince tereddüt ettik. Ama sonuç onu haklı çıkardı. Ruslar, onun çizdiği modelleri daha çok seviyor” diye anlatmıştı deneyimini.

Eh artık sizli bizli olmaktan vazgeçelim, değil mi? Senli benli olalım. Sen bu nasihatları da dinle. Arada “hı hı” diye kafanı salla. Ama bildiğin yoldan şaşma. Diyelim ki yetenekli, ama hepsinden önemlisi genç ve güzel bir personelin mi var? Türkiye’ye şirkete staja göndermeye ne gerek var? Kızı kurtlar sofrasına yem diye atmak olur mu? Sen iyisi mi tut kızın elinden Antalya’ya tatile götür. Hem kız dinlenip eğlensin, hem de sen. Fena mı?

Şirketi, tanıştığınız ilk Rus’un adına yapın!

Diyorlar ki, “Rusya kanunlarına göre bir yabancı, hiçbir Rus ortak almaksızın, kendi başına istediği şirketi kurabilir. Bunun yabancı ülke vatandaşı için yarattığı ekstra zorluk yoktur. Aksine, ileride ortaya çıkabilecek olası sorunların önüne geçilmiş olur.”

Ama sen bildiğini yap. ‘Ben burada bir yabancıyım. Kendi adıma iş yaparsam başım belaya girer, mafya kapımı çalar. En iyisi bir Rus’un adına yapayım. Memleket onun. O zaman her şey daha sorunsuz yürür’ de.

Moskova’ya gelişinin henüz birinci haftasında tanıştığın ve halvet olduğun ilk kız arkadaşının adına, ya da onun ‘‘amcaoğlu’’nun adına yap şirket. Malları getir, anlaşmalar yaptır. Üç gün sonra kızla papaz ol. Bir bak ki ne şirket kalmış ortada, ne depo, ne mal!

Eteklerin tutuşmuş halde Büyükelçiliğin, avukatların, bulabilirsen kahramanımız Cem Tezelman’ın kapısını çal. ‘‘Kurtarın beni abilerim, ablalarım’’ diye ağıt yak. ‘‘Ama kardeşim yasal olarak senin bu şirketle de, bu mallarla da en ufak bir illiyet bağın yok. Hiçbir hak iddia edemezsin. Geçmiş olsun. Rusya’ya bir koyup üç almaya gelmişsin ama netice itibarıyla üçün birini almışsın’’ denildiğinde kalp sektesine uğra. Ama öyle hemen kendini bırakma. Bak ‘‘Rusya’da nasıl batılır?’’ üzerine bir tez konusu olmaya adaysın artık. Daha ne olsun?

Özel günleri hiç hatırlamayın!

Bu Ruslar alem bir millettir. Özel günlere, bizim hiç alışık olmadığımız kadar önem atfederler. Mesela bir Rus’un hayatındaki en mühim gün doğum günüdür.

Vaktiyle bir röportaj sırasında dostum, işadamı, Troy Group’un patronu Cüneyt Vardar’a şakayla karışık sormuştum, ‘‘Bir Türk işadamı Rusya’da başarısız olmak istiyorsa ne yapsın?’’ diye. O zamanlar böyle bir kitap yazacağımı, bu faydeli bilgileri halkımızla paylaşacağımı hiç düşünmemiştim bile. Ama bakın keser döndü sap döndü, gün geldi hesap döndü ve o bilgiler ‘‘altın’’ kadar kıymetli oldu. Cüneyt Vardar şöyle demişti: ‘‘Başarısız olmak istiyorsan çok basit. İşverenin doğum gününü unut, yeter!’’.

Gerçi o röportajda Cüneyt bir başka ‘baba’ laf daha etmişti: ‘‘Rusya’da suyun üstünde yürüebilirsiniz, yeter ki taşların nereye döküldüğünü bilin’’ diye. Ama bu söz de tıpkı Cem Tezelman’ın öğütleri gibi, bizim işimize yaramaz. Aksine hayatımızı zorlaştırır. Biz başarısızlık yolunda emin adımlarla yürüyoruz.

O zaman neymiş? Demek ki doğum günlerini unutacağız. Biz kendi anne babamızın doğum gününü bile bilmiyoruz ki kardeşim, elin doğum gününden bize ne?

8 Mart Kadınlar Günü’nü de unutacağız. Her ne kadar Rusya’da o gün hayat dursa, her kadına muhakkak bir çiçek verilse, işyerlerinde muhakkak bir gün önce kutlama yapılsa da.

Yılbaşını da unutacağız. Ne personelimize, ne Rus müşteri ve partnerlerimize hediye vereceğiz. Yine Rus adeti olduğu üzere, kerameti kendinden menkul bu günlerde ofisimize parti vermek isteyecekleri için hazırlıklı olacağız, direneceğiz.

Bir kere öyle işyerinde içki içip, şampanya patlatıp dans etmek bizim kitabımıza uymaz. Bu kadar laçkalığa göz yumulmaz. Laçkalık gerekirse bizzat bir yaratabiliriz. Gözümüze kestirdiğimiz personeli mesaiye bıraktırtıp ‘yakınlaşabiliriz’. Bunu dışarıda yapmanın maliyeti yüksektir. Oysa personel, adı üstünde, zaten maaşınız ödediğimiz kendi ‘malımız’.

Ayrıca bu doğum günleri ve diğer özel günler işyerinde motivasyonu ve verimliliği arttıran faktörlerden sayılır. Bununla da bizim işimiz olmaz!

Rusça öğrenmeyin. “Vatandaş Türkçe konuş!”

Bu topraklarda sıfırdan zirveye çıkmış, dişiyile tırnağıyla kazıyarak kelimenin gerçek anlamıyla başarılı olmuş Türk işadamlarına gidin. “Birader nasıl oldu bu iş? Nedir sırrı?” deyin. Birinci değilse de, muhakak ilk üç-beş neden arasında “Rusça konuşmayı” sıralarlar.

“Rusya’da Ruslaşmadan başarılı olunmaz. Ruslar da bizim gibi, gönül adamıdır. Avrupalılar, Anerikalılar gibi rasyonel bakmazlar hayata. Üzerlerinde hafif bir buz tabakası vardır, iki kadeh içip, sohbet edip onu eritince bize çok benzerler. Onlarla kendi dillerinde konuşursanız başarı şansınız iki kat artar” derler.

Ne yalan söyleyeyim, haklıdırlar da. Ama bizim işimiz hak, hukuk, hakikat aramak değil. Biz zaten yüzlerce müteşebbisin kararlı adımlar yürüdüğü “başarısızlık yolu”na yeni şeritler eklemek gibi kutsal bir vazifeye uğraşyoruz burada. O zaman edebiyatı kesip, hak bildiğimiz yolda burnumuzun dikine devam edelim:

Dil emperyalizmine boyun eğmeyin! Her zaman, her yerde Türkçe konuşun. Gerçi Türkçeyi de en fazla 300 kelimeyle konuşuyoruz ama ziyan yok, kendi dilimiz değil mi, istediğimiz gibi konuşuruz. Ama Rusçanın derdi sizi neden gerdi? Unutun gitsin. Gurur yapın. Rusça öğrenmeyin. Bırakın onlar sizi anlasın. Onlar size mecbur değil mi? Türk derisi, Türk tekstili, Türk denizi, kumu, güneşi diye ölmüyorlar mı? O zaman dik duralım. Rusça üç beş kelime yeter, o da zorunlu durumlar için. Zaten Türkçeyle manası farklı olsa da bir hayli eşsesli kelime var Rusçada. “Bardak” çöp demek, “durak” aptal, “huy” penis, falan filan.

Mesela benim bir tanıdığım var. Yalan olmasın ama, adam ne tarafından baksanız en az 10 yıldır Rusya’da yaşıyor. Ağzından daha üç kelimelik doğru Rusça cümle çıktığına şahit olmadım. Kurduğu en uzun cümle “İdi suda”, yani “Buraya gel”. Henüz “Ayşe ip atla” diyemiyor, çünkü üç kelime. Ama kırk yıllık Moskovalı gibi yaşıyor, hiç lisan sorunu yaşamıyor. Bir keresinde bir market alışverişine tanık oldum. Aynen şöyle:

Tezgahtar kız tabii ki Rusça “Buyurun, ne istiyorsunuz?” diye soruyor. Bizimkisi arka rafta duran ayçiçek yağı şişesini parmağıyla gösteriyor ve Türkçe, “Şu yağdan bir tane versene kızım” diyor. Kız anlamıyor, ama adamın parmağını uzattığı yere bakıyor ve ketçapı gösteriyor. Bizim ki yine el hareketiyle tarif ederek, “Yok o değil, iki yanı” diyor. Kız şişeye ulaştığında “Tamam. Ver onu bi zahmet” diyor. Kız tek kelime anlamıyor ama alışveriş başarıyla sonuçlanmış oluyor.

İşte bizim de bu güzel insan, bu örnek Türk dostumuz gibi ‘duruşu sağlam’ olmamız lazım. Rusça öğrenmek zahmetli iş. Hem para, hem zaman, hem emek lazım. Bizde hiçbiri yok. Biz bir an önce zengin olup kaçmaya, ama kaçamadan batmaya geldik.

O zaman: “Vatandaş Türkçe konuş!”. Ayıplayan olursa, arada bir “Dil dile değmeden dil öğrenilmez, hiii haaa hoaaa!” diye espri patlat, olup bitsin.

Rus adetlerini, geleneklerini ciddiye almayın!

Çokbilmişler yine akıl satarlar sana:

“Yaşadığın ülkenin adetlerine, geleneklerine, hatta batıl inançlarına yabancı kalma. Hayatın içine karış, Rus dostlar edin” derler. Kulak asma.

Mesela Rusya’da çift sayıda çiçek sadece cenazeye götürülür. Onun dışındaki durumlarda muhakak tek sayıda çiçek vermeniz adettendir. Kız arkadaşınıza iki adet gül verip, “Birisi onu birisi beni

sembolize etsin, derin bir mana yaratayım” dersiniz baltayı taşa vurmuş olursunuz. Bir, üç, beş verilir ama iki, dört, altı çiçek ‘iyi günde’ verilmez. Ben de vakti zamanında kaza yapıp öyle öğrenmişim.

Ya da ne bileyim insanların doğum günleri önceden tebrik edilmez, kötüye işaret sayılır. Kapı eşliğinde asla tokalaşılmaz, vb. Böyle dünya kadar takıntı vardır. Saçma da olsa vardır ve öylece kabul etmek gerekir. Ama Rusya’ya “Nasil yaparım da başarısız olur batarım?” diye kara kara düşünerek gelen hür teşebbüs, bunları da kaale almaz. Tam aksine kontrata imza attıktan sonra kapı eşliğinde tokalaşır ve o dakika Rus muhatabının bütün keyfine limon sıkır.

Gerekmedikçe evden dışarı çıkmayın, ya da barlarda sabahlayın!

Adetler, geleneklerle mesai harcamadığın gibi, hayata da fazla karışma. Aksini söyleyenlere inanma, Moskova “nevzuhur” Teksas’tır. Sokak ortasında her gün adam öldürülür, dışarı kafasını uzatanların kafası kopar. Onun için sen işinle ofis arasında aabayla git gel, akşamları perdeleri sıkıca çekip evinde otur. Sokakta, restoranda, parkta, barda kazara bir Rusla tanışırsın, sohbet muhabbet derken bir iş ilişkisi çıkar kazara, aman uzak dur. “Hayata ne kadar karışırsan iş hayatın da o kadar kolaylaşır, zenginleşir” diyenlere “Hı hı” deyip yürü.

Ya da tam tersini yap. “Bana birşey olmaz” deyip her gece sabahlara kadar o bar senin bu bar benim dolaş, gittiğin her yerde oratlığa para saç, göze bat, birileri dışarıda yolunu kessin, ‘hatırını sorsun’. Ya ifrat, ya tefrit olsun hayatında. “Orta karar” sana uzak kalsın. Tadını çıkarma; suyunu çıkar!

Ruslardan uzak durun. Kadınlar hariç!

Derler ki, “Rusya’da başarılı olmak istiyorsan, dostlarını Ruslardan seç”. Yine derler ki, “Maalesef yanlış ama, Ruslar yabancılara ve özellikle de Kafkas kökenlilere karşı önyargılı ve gizliden gizliye öfkeli. Onun için ilişkilerine dikkat et”.

Ama sen Ruslarla ilişki kurma. Yani Rus erkekleriyle demek istiyorum. Zaten dil bilmiyorsun. Öğrenmek de istemiyorsun. Eh, bu Ruslar da Türkçe öğrenmiyor nedense! O zaman ör duvarı, çekil arkasına, orada otur. Rus dostlar seni hiç olmadık iş başarılarına ulaştırabilir, olmadık kapılar açabilir. Ne gerek var ki! Sen Rus halkıyla olan ilişkilerini sadece kadınlarla sınırla.

Sana “soğuk savaş” yıllarında neler anlatmışlardı hatırlasana? “Allahsız gomonistler. Moskof gavurları. Komünistler Moskova’ya!” demezler miydi? Hatta bunlar da sadece din değil, ahlak da yoktu! Derletdi ki, “Bir Rus erkeği eve geldiğinde kapı önünde bir başka erkeğin ayakkabısını görürse, karısını rahatsız etmemek için eve girmez, iş bitene kadar dışarıda beklemiş.” Vay namussuzlar vaaay!

Eh tabii şimdi kalkıp da birileri sana, Sam Amca bizi böyle uyuturken, “alavere, dalavere, köylü Memet askere” diye Sovyet sınırında ucuza bir ordu tutarken meğerse neler neler oluyormuş! Biz devlet büyüklerimizin “Bu kış memlekete komünizm gelecek” beyanı üzerine her yıl baharı korkudan titreyerek beklerken, SSCB ile ne ticaret, ne ziyaret, ne de dostluk yapar iken, el alem ne naneler yermiş meğerse? “Nane” dediğime bakmayın siz. O lafın gelişi. Biz zokayı, onlar Sovyetler Birliği’nin kaymağını yiyorlarmış. Hem de üstüne bal döküp.

Merak ederseniz, Rusya ekonomisini herhalde Türkiye’de en iyi bilen, dünyada da en iyi bilip analiz edenler arasında önde gelen Selçuk Caner hocama sorun size anlatsın... Mesela Finlandiya’nın tüm zenginliğinin, biz “soğuk savaş” duvarlarının dibinde elde silah nöbet beklerken, bütün Sovyet coğrafyasının zenginliğini, kerestesiyile, diğer hammaddeleriyle çekip almasından kaynaklandığını

söylesin size... Bizi Rusya'ya düşman eden ABD'nin ne büyük volümlerle ticaret yaptığını anlatsın size...

Ama Selçuk Hoca'nın isminin önünde "profesör, ordinaryüs" diye sıfatlar yoktur. Aslında bildiği bir halt yokken, Rusya'ya birkaç kez birkaç günlüğüne ayak basıp, kerameti kendinden menkul "Rusya uzmanlığı" payesini İngilizce gazetelerden okuyup belledikleri "Rusya analizleri" ile sağlayan ucuz uzmanlarla hiçbir benzerliği yoktur. Öyle kasım kasım kasılan, "Küçük dağları ben yarattım. Büyüklerinde de emeğim var" havasındakilerle işi yoktur. Gerçi hazret Amerikan Hazine Bakanlığı'nın Rusya'da yıllarca temsilciliğini yapmıştır, Rusya Merkez Bankası'nın bankacılık reformu çalışmalarında resmen görev almaktadır, ve uzaktan ahkam kesenlerin aksine neredeyse sürekli Moskova'dadır. Ama "umman" olan Selçuk Hoca'dan "damla" almayı becerenlerin sayısı çok değildir. Acep kendini ağırdan satmasını bilmediği ve tüm tevazuuyla Moskova'da metroyla seyahet etmeyi tercih ettiğinden midir?

Neyse, hocamıza buradan bir selam gönderip, devam edelim mevzuya. "Ruslardan uzak dur" nasihati, Rusya'da başarısız olmak isteyenlerin "olmazsa olmaz" kaidelerinden biridir işte. Dedim ya, sen sadece Rus kadınlarına yakın ol, yeter. Her kadına "potansiyel" gözüyle bak. Eve gelen temizlikçiye de, apartmanın "dejurene"sine de ("Dejerne ne ola ki?" dersen, sor birine, beni uğraştırma), sekreterine de, lokantadaki garsona da... Hiç sektirme.

Türk'ün gücünü aleme ispat et. Gazeteci Hakan Aksay'ın klasikler arasına girmiş o meşhur "Moskova fatihleri" yazısındaki adam ol. Moskova'yı geceleri "o biçim" fethet. Kültür, sanat filan diye boş laflar edildiğinde elini cebine sok, paracıklarına dokun, kendini "iyi" hisset. Aşk, sevgi, flört uzun ve zahmetli işlerdir. Sen paranın "satın alma gücünü" kullan. Gözüne kestirdiğin bedeni mümkünse satın al. Zaten ruhuyla senin işin olmaz. Ha, bir de unutmadan yatak odanın duvarına her seferinde çentik atmayı ihmal etme. Erkekliğin şanındandır!

Rus'u zengin etmeyeyim derken elinizdekini de kaybedin!

Farzet ki Laleli'de esnafsın. Farzet ki 90'ların başında bir hanın merdiven altında deri mont satmaya başladın. Sonra Ruslar sökün etti. İşler bir açıldı, pır açıldı. Köşeyi döndün, deveyi hamuduyla götürdün. Mağazan, depon, ikinci el de olsa siyah Mercedes'in, metresin, herşeyin var. Bu arada bazı Rus müşterilerin müdavim oldu. Sürekli senden mal alıyorlar. Allah var, parayı da sektirmeden, peşin sayıyorlar avucuna. Yıllar önce ellerinde bir bavul, ceplerinde üç-beş yüz dolarla geldiler. İstanbul-Moskova hatında mekik dokuyup işi büyüttüler. Artık kendileri gelmiyor, parayı bankayla gönderiyorlar, zor da olsa malı kargo yapıp yolluyorsun. Moskova'da pazarda satıyorlar, senden iyi kazanıyorlar. Ama aslında sen sağ onlar selamet. Herkes işini yapıyor, parasını kazanıyor. "Yarabbi şükür, böyle devam etsin" denecek vaziyet aslında.

Ama şeytan dürtüyor. "Daha çok kazanmak için Moskova'ya gidip doğrudan tüketiciye satmak lazım, mağaza açmak lazım. Yoksa aracı Rusları zengin ediyoruz" diye hayıflanıyorsun. Rusya'yı, ticareti bilen abilere akıl danışyorsun. Diyorlar ki, "Daha Allah'tan ne istiyorsun? Bu Ruslarla kaç yıldır iş yapıyorsun. Bir kazık yedin mi? Hayır. Tek kuruş alacağın kaldı mı? Hayır. O zaman git o adamlarla ortak aç. İkiniz el birliği yaparsanız çok daha başarılı olursunuz. Onlar orayı biliyor, sen burayı ve malı. Böyle partneri kırk yıl arasan bulamazsın. Onlarla birlikte gir Rusya'ya, riskini azalt, pazarı öğren, sonrasını sonra düşün."

Ama sen alemin en akıllısısın. Oyuna gelme. Bırak Rusları. Düş yollara. Rusya atla deve değil. Gel buraya. Sil Rusları defterden. Aracıyı kaldır ki tüm kar senin cebine girsin. Uyanıksın sen. Alem senin aklına hasta. Balıklama dal. Kimseye danışma. Git dükkan kirala. Malları getir.

Aaa! Ne oldu? O kadar kolay değil miymiş? Burada kanun, mevzuat, mentalite bilmeden, hatır, gönül, ilişki filan olmadan gemi yürümüyor muymuş? Onca yıllık Rus partnerleriyle de köprüleri atmış mı oldun? Neredeyse 'hısım' olacakken adamlarla 'hasım' mı oldun? Al başına belayı! Ama zaten sen bunun için burada değil misin aslanım?

Her gün yeni bir projeye girişin!

Diyelim ki tekstilcisin. Don dikiyorsun. Dur, hemen yüzün kızarmasın. Hayatta ne iş yapıyorsan yap, en iyisini yapacaksın. Sen de babadan, dededen bu işi yapıyorsun. Senin üstüne don diken yok. Hatta Kraliçe Elizabeth'e bile don diktığın, Clinton o Monica denen kızcağızla aşna fişna yaparken üstünde senin ürettiğin don olduğu şayiası dolaşıyor Sultanhamam'da. Oh ne ala!

"Her Çin'liye bir portakal satıp köşeyi dönemedik ama her Rus'a bir don satarsak işlem tamamdır" diye düştün yollara. Gerçi bir arkadaşından almışsın tüyoyu, havaalanından dosdoğru "Night Flight" gidiyorsun. Moskova'nın en 'seçkin' genelevine. Dayanacak halin yok; "Gece uçuşunu" gündüz gözü yapacaksın. Aceleden, heyecandan donsuz geldin. Ama zarar yok.

Ertesi gün öğlen oldu, gez dolaş derken karnın acıktı. Sağına baktın Çin lokantası, soluna baktın Fransız lokantası. Karnının cümle zilleri çalmakta. Ama elin gavuru salyangoz mu katar yemeğe, yoksa domuz mu, bilinmez. Günaha girmek lazım. Türk lokantası sordun, bilen yok. Bosfor diye bir yerden bahsetmişlerdi, Birol adında, Kempinski'den gelme ahçıbaşı varmış, yemekler güzelmış ama adresi yok. Hem koca Moskova'yı tek bir Türk lokantası paklar mı?

Aç karnına bir cigara yaktın düşünüyorsun. Senede 2 milyona yakın Rus Türkiye'ye tatile gidiyor. Bizim yemeklerle tanışıyor. Duyduğun kadarıyla bizim mutfak Rusların damak tadına da hitap ediyor. Elde var biiir! Sonra efendim, ben söyleyenlerin yalancısıyım, derler ki Moskova'da hiç yoksa 5 bin Türk sürekli yaşıyor. Bunlar da iyi bir Türk restoranına müdavim olmaz mı? Olur. Elde var ikiii! Sonra, her sene Moskova'da hiç değilse 20 tane Türk fuarı oluyor, fuara gelenler de uğramaz mı? Uğrar elbette. Etti mi üüüç! Sonra Rusya'da Tarkan hayranları çokmuş, duvara da iki Tarkan posteri koyup habire "Kuzu Kuzu" çalıp onları da tavlamaz mıyız? Tavlarız! Elde var döööört! Yüzlerce Türk şirketi var Moskova'da, bunlar sık sık hatırlı Rus mülterilerini iyi bir Türk restoranında ağırlamazlar mı? Ağırlarlar bittabi! Elde var beeeş!

Ve sigaradan son nefesi çekip ciğerlere zulüm yaparken kararı verdin bile. Bırak don işini bir tarafa, en iyisi Moskova'da restoran açmak. Birileri yine şeytanın avukatlığını yapıyor, "Kardeşim belki Moskova birkaç iyi Türk restoranını daha kaldırır ama o senin işin değil ki! Restoran projesi doğru ama sen yanlış adamsın. Bildiğin işi yap, her boş gördüğün deliğe kafanı sokma, batarsın" diyor. Senin zaten canına minnet. O hızla lokantayı açıyorsun, ve çok geçmeden batıyorsun. Artık don işi de yok. Kaldın mı ortada!

Avare bir halde Kızıl Meydan'da dolaşıyorsun. Bi bakıyorsun etrafta herkesin ayakkabısı perişan görünüyor. Şimşek çakıyor kafanda! "Yirmi tane çocuk organize edip ayakkabı boyatsam" diyorsun. Ama proje küçük geliyor. Batsan bile battığına değmez. Kar çiseliyor, bıçak gibi bir rüzgar yüzünü kesiyor. Etrafta milletün dondurma yalayarak dolaştığını fark ediyorsun. Ampül yanıyor kafanda. "Maraş dondurması!" diye çığlık atıyorsun. Millet, "Kim bu çatlak yaa!" der gibi bakıyor. Umurunda değil. Hem 'don'durma ile 'don' arasında ses benzerliği var, az şey mi diye kendini avutuyorsun! Yeni çıkmaz sokaklara doğru koşuyorsun...

Türklerin işini bozun, haksız rekabetten çekinmeyin!

Rusya'ya geldin. Bir de baktın ki, kimi Türkler işini oturtmuş. Adam olsan "Ne güzel, benim vatandaşım ne işler başarmış, helal hoş olsun" diye sevinmen gerekir, takdir etmen gerekir. Kaldı ki, hilafsız hangisinin kapısını çalsan sonuna kadar açacak, elinden geldiğince sana yardımcı olmaya

çalışacaktır. İnanması zor ama bu doğru! Fakat sen fitne fesatta “bir numara”sın. İçin içini yemeli. “Ben nasıl onların vardığı düzeye ulaşırım” diye düşünme. Aksine, “Onları da paçalarından tutup aşağı nasıl çekerim” diye kafa yor.

Rahmetli üstad Necip Fazıl, illet olduğu adamın birine, “Sana ‘alçak’ diyelim geliyor ama alçaklık bile bir seviyeyi işaret eder. Sen ‘çukur’sun!” demiş. Sen çukura düşse bile tırnağıyla daha da dibini kazıyanlardan ol. Gerçi Rusya muazzam büyük ve bakir bir pazardır. Burada bir Türk öbürüne istese de rakip olamaz. Herkese yetecek kadar büyüktür pasta.

Mesela sen PVC kapı pencere işi mi yapıyorsun? Yap kardeşim. Senin gibi yüz tane daha pencereci gelse yine aç kalmaz. Yeter ki iş iyi yapılsın, işi “bilen” adam yapsın, kalite-fiyat dengesi bulunsun. Demem o ki, normal şartlar altında kimsenin işine çomak sokmadan, enerjini “yıkma” değil “yapma” harcıyarak çok ama çok başarılı olabilirsin Rusya pazarında. Pazarın şartlarını iyi analiz edersen, sadece Moskova’da tıkanıp kalmadan Rusya’nın taşrasını da kolaçan etmeyi becerirsen, “Aman tren kaçıyor! Bir an evvel işi kurup yükleneyim, yoksa çırak çıkarım” paniğine kapılmadan, doğru stratejiler ve doğru taktik adımlar belirlersen, “Vurgun vurup kaçayım” acelesi değil, “Kazandığımı işime yatırıp, fırsat bu fırsatten iyice büyüyeyim” diye akıllılık edersen, işine dört elle sarılırsan başarılı olmaman zordur bu ülkede.

Ama sen öyle yapma. Mesela inşaatçıysan, zahmete girip sıfırdan işler yaratacağına, bir başka Türk şirketinin talip olduğu işe hemen sen de atla. Tabii aslında bu işte bir yanlışlık yok. Yani bir projeye sadece bir Türk şirketi teklif verecek diye kural yok. Herkes namusuyla, şerefıyla işi almaya çalışırken, sen hemen belden aşağı vurmaya başla.

İşvereni karşın al. “Bak, benden duymuş olma. Dedikoduyu da hiç sevmem ama şu Türk şirketinin Türkiye’de yaptığı bütün binalar ilk depremde yıkıldı. Bunlar malzemedem çalar” de. Adamı ikna olmuş görmezsen, “Bunların Çeçenlerle de bağlantısı olduğu söyleniyor, başınıza iş açmayın” de. Yine mi olmadı? “Onlar yüzde kaç fiyat kırıyorsa ben yüzde 5 daha fazlasını kırarım” de. Daha da mı olmadı, “Onlar size açıktan ne veriyorsa ben iki katını veririm” de. Böylece herkesi ekarte et. İş kap.

Gerçi hiçbir hesaba kitaba dayanmadan, kafadan atıp bir teklif verdin. Bu inşaatın bu şekilde bitmesi mümkün değil. Ama bunu sen zaten en baştan biliyorsun. Ortada sürpriz yok. Derdin işi bitirmek değil ki! Senin derdin, ilk avansı alıp kaçmak. Olmadı Türkiye’den beş-on amele topla. Adamların zaten açıktan, işsizlikten ağzı kokuyordur. Para vermene gerek yok, “söz” ver yeter. Hiç öyle işçi vizesine, çalışma iznine filan da gerek yok. Masrafa ve zahmete girme. Git kolayından bir haftalık turist vizesi aldır. Çünkü mühim olan adamları Rusya’ya bir şekilde sokmak. Sokamazsan yine elçiliği ve gazeteceileri ara. “Türk vatandaşlarına eziyet ediliyor, uyuyor musunuz kardeşim?” diye sızlan. İşçileri soktuysan, ne ala. İnşaatın yanında, köpek bağlasan durmaz bir barakada on beş işçiye balık istifi yatır. Önerine de kuru ekmekle un çorbası koy. Maksat inşaatı iki mala sallansın, iki tuğla konulsun da biraz daha hakediş kopartılsın işverenden.

Avansı ya da hakediş kaptın mı? Ne tarafından baksan, senin bu zamanda Türkiye’de ömrübillah birarada göremeyeceğin kadar büyük bir paradır. Al paraları, atla ilk uçağa kaç. İşçiler, inşaat, işveren ne halleri varsa görsünler. İzini bulan olursa “Mafya paraları kaptı, canım tehlikedeydi kaçtım” de. Böylece hem kendini batır, hem de Türk inşaatçıların Rusya’daki şerefli adını. Biraz zaman geçsin, bu sefer Rusya’nın bir başka ücra ama “şirin” köşesine gidip aynı oyunu baştan oyna. Yerse!

Uzun vadeli hesap yapmayın, parayı alın ve kaçın!

Woody Allen’in en “baba” komedilerinden biriydi. Bilen bilir. “Parayı al ve kaç!”tı filmin adı. Boş ver, filmi zaten seyretmemişsindir. Woody Allen adını da hiç duymadığına bahse girerim. Önemli olan şu: Filmin adını Rusya’daki iş hayatının “felsefesi” yap. Hedefin ilk voliyi vurup kaçmak olsun. Hiç öyle yayılma, karpuz kesecek halimiz yok! Uzun vadeli hesaplar yapma. Uçak biletini bile, en

uzunundan bir yıllık kesin dönüş tarihiyle al. Hem öyle yaparsan, bilet de ucuza gelir. Buzdolabını bile tıka basa doldurma. Belli mi olur, belki yarın vurursun voliyi, eve bile uğramadan kaçır gidersin. Masrafa ne gerek var!

Yine Moskova'da "herşeyi bilen adam" pozlarında dolaşan deneyimli ağabeyler sana akıl verirler:

"Rusya'da tüm planları uzun vadeli yapın. Şu an Batılı'lar, hala Rusya'yı siyasi ve ekonomik açıdan riskli buldukları için tüm güçleriyle girmiyorlar pazara. Onların tereddür ettikleri yerde biz riskleri göze alarak başarılı oluyoruz. Efes de, Ramstore'de zamanına burada olmanın, buranın geleceğine inanarak yatırım yapmanın meyvelerini topluyorlar. Çünkü doğrusu bu. Rusya büyük bir devlettir. Dünyanın en zengin doğal kaynaklarının üstünde oturan devasa bir ülkedir. Rusya'ya bir şey olmaz. Arada krizler, sıkıntılar olur ama hepsi geçer, Rusya kalır. 1998 krizinde öyle oldu. Batılılar ürküp kaçtı, Türkler kaldı. Onlar kaybetti biz kazandık. Hem onların kaybettiklerini de biz kazandık. Demek ki işin sırrı, günlük hesaplar değil, orta ve uzun vadeli planlar yapmaktır Rusya'da. Kazandığınızı alıp kaçmak isterseniz yanlış yaparsınız. Altın yumurtdayan tavuğu kesmiş olursunuz. Kazandığının bir bölümünü tabii ki memlekete götürün, helal hoş olsun. Ama bir bölümünü de işinizi büyütmek, geliştirmek için harcayın. Etrafınıza dikkatle bakın, ne demek istediğimizi anlayacaksınız. Rusya'da akıllı olursanız işleriniz aritmetik değil, geometrik olarak büyür. Bir iken iki, ikiyken dört, dörtken sekiz olursunuz. Ama bunun şartı önünüzdeki ağaç kadar, karşıdaki ormanı da görebilemektir."

Bu nasihatleri dinleyen birinin Rusya'da batması pek mümkün değildir. Onun için siz kulağınızı tıkayın. Woody Allen politikası izleyin. Yani parayı alın ve kaçın! "Wudi Ellin kim be usta?" diye mi sordunuz. Mühim değil kardeşim, boş ver, eski bir Rus şarkıcısı. "Haaa, çaktım köfteyi abi."

Bankalarla çalışmayın, paraları batırın!

Belki haberiniz yoktur; Moskova'da tam 5 Türk bankası var. Hepsi de, Türkiye'den alışkın olduğunuz tüm bankacılık hizmetlerini size aynen sunarlar. Sadece bankacılık hizmeti vermekle iktifa etmezler, size Rusya pazarına neyi nasıl yapmak gerektiğini, Rusya'nın umumi vaziyetini, gidişatını da anlatıp "yol haritası" çizmenize yardımcı olurlar. İşlerini dört dörtlük yapmakla kalmazlar, çayınızı kahvenizi de ısmarlarlar. Yani burada yabancılık çekmezsiniz. "Ne yaparım bu gurbet ellerde? Paramı nasıl transfer ederim? Kimden kredi alabiliriz? Nereye yatırım kazancımı?" diye ağlaşmanıza hacet yoktur.

Ama siz sakın bu bankaların önünden bile geçmeyin! Üç kuruş daha az komisyon ödemek için, tabelasız, adressiz, kayıtsız kuyutuz sözde "banaclar"a gidin. Nerede "illegallite" varsa, siz orada olun. Yasal çerçevede iş yapan bankalara çalışanlara küçümseyerek bakın.

Ama bir sabah uyandığınızda bakın ki, sizin çalışmayı yeğlediğiniz o sözde bankalar toz olmuş! Merkez Bankası lisanslarını iptal etmiş. Hesaplara el konulmuş. Siz de paracıklarınızı üstüne bir bardak soğuk su içmek kalmış! "Yandım Allah!" nidalarıyla oradan oraya koşuşturun. Batık bankanın önünde kuyruklarda telef olun. Doğru düzgün bir bankaya üçkuruş fazla komisyon ödememenin cezasını bütün paranızı batırarak ödeyin. Saç baş yolu. "Ah keşke..." diye başlayan fuzuli cümleler kurun. Hatta hiç utanıp sıkılmadan, Türk bankalarını kapısını çalın, "Abi bir el atın da bizim paraları kurtaralım. Siz bankacılar birbiriniz tanırırsınız. Şu Ruslara bi telefon edin de benim paramı versinler" diye yalvarın.

RTİB'e sakın üye olmayın, kapısını çalmayın!

Moskova'da Türk işadamlarının kurdukları bir birlik var. Bilen bilir. Rus-Türk İşadamları Birliği, kısaca RTİB diye anılır. En büyüğünden en küçüğüne tüm Türk şirketleri ve çok sayıda Rus

partnerleri aynı çatının altındadır. Artık dünya devi olan Efes Pilsen, Vestel, Şişecem gibi şirketler de, bütün bankalar da, daha bir ay önce gelip minicik bir mağaza açan işadamı da RTİB’te kendine eşit yer bulur, söz hakkı edinir. RTİB, Rusya’da çalışan Türk işadamlarının en büyük servetlerinin “birikimleri” olduğunu bilir. Bu birikimi, pazara ilişkin objektif bilgileri isteyen herkesle paylaşır. Kitaplar yayımlar, dergi çıkarır, web sayfası vardır, toplantılar, iş gezileri, Türkiye’nin lobiciliği dahil yetişebildiği her yere yetismeye çalışır. Çok minik bütçelerle ses getirecek işler yapar. Türk şirketleri bu projelerin sponsorluğunu yapar. Hem yönetim kurulunda, hem üyeleri arasında öylesine birikimli genç isimler barındırır ki, her alanda değme uzmanlara taş çıkartırlar.

Bilirsiniz, sadece Türkiye’de değil, Avrupa’da, Amerika’da da Türkler bölünüp parçalanma konusunda özel bir hüner sahibidir. Kırk işadamları derneği, içlerinde seksen hiziyle birbirinin kuyusunu kazmaktan iş üretmez. RTİB bu tablonun dışında, Rusya’da rakipsiz çalışır, çabalar.

Size diyebilirler ki: “Rusya’da iş yapacaksanız RTİB ile temas kurun. Deneyimlerini dinleyin. Yayınlarından yararlanın. Üye olun. Katkı sağlayın. RTİB’in gücü, Rusya’daki Türk camiasının gücü demektir. RTİB Rusya’daki ikinci adresiniz olsun.”

Siz bu sözleri de duymazdan gelin. Deneyim de neymiş? Deneyim, “yenilen kazıkların bileşkesi” değil mi? Rusya’da işadamlarımızın bugüne dek çektikleri sıkıntılardan çıkardıkları dersleri “deneyim” diye almanın ne alemi var? Biz kendi deneyimimizi kendimiz yaratır, batır gideriz. RTİB’ten size ne? Siz kargaları klavuz yapmakta hüner sahibi olun!

1. Bölümün Sonu.

Kitabı, Türkiye’de www.ideefixe.com adresi üzerinden sipariş edebilirsiniz.